

**การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์**
**Academic Administration Based on the Four Iddhipāda Principles of
School Administrators In Nong Kung Si District, Kalasin Province**

จันทมาศ จิตรสม¹,
ประจิตร มหาหิง² และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}
Chantamas Jitsom¹,
Prachitr Mahahing² and PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: chantamas.jitsom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 179 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

* ได้รับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2569; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2569

2. ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 และน้อยสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

3. แนวทางการบริหารงานบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักความเพียรและความตั้งใจ มุ่งพัฒนาครูและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- 2) การใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย 3) การวัดและประเมินผล ที่เน้นพัฒนาผู้เรียน
- 4) การนิเทศการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the current conditions and the desirable conditions of academic administration based on the Four Iddhipāda principles of school administrators in Nong Kung Si District, Kalasin Province; 2) to assess the essential needs in academic administration based on the Four Iddhipāda principles of school administrators in Nong Kung Si District, Kalasin Province; and 3) to propose guidelines for academic administration based on the Four Iddhipāda principles of school administrators in Nong Kung Si District, Kalasin Province. This study employed a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. For the quantitative component, a questionnaire was used as the data collection instrument, with an overall reliability coefficient of 0.91. The sample group consisted of 179 participants, including school administrators and heads of work units. The statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and essential needs index. For the qualitative component, interviews were used for data collection with seven experts selected through purposive sampling.

The findings of the research were as follows:

1. The current condition of academic administration based on the Four Iddhipāda principles of school administrators in Nong Kung Si District, Kalasin Province, was at a high level overall, while the desirable condition was at the highest level.

2. The most essential and urgent need requiring development was curriculum development based on the Four Iddhipāda principles, whereas the least was the development of learning processes based on the Four Iddhipāda principles.

3. The guidelines for academic administration based on the Four Iddhipāda principles of school administrators are as follows: (1) curriculum development grounded in perseverance and determination, focusing on systematic development of teachers and learning; (2) creative and safe use of media and technology; (3) assessment and evaluation that emphasize learner development; (4) educational supervision that promotes collaborative learning; and (5) development of learning processes that emphasize learner-centered approaches.

Keywords: Academic Administration; Four Iddhipāda Principles; School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะ มีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไข ปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 หมวด 9 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 5 การจัดการการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ เคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ

การบริหารงานวิชาการนั้นถือเป็นงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะ ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง งานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดพบว่ายังต่ำกว่ามาตรฐานในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test : NT) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ รวม 2 ด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.60) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2566 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนในภาพรวมเท่ากับ (36.96) เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่าทั้ง 4 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ คือ วิชาภาษาไทย (48.78) วิชาวิทยาศาสตร์ (32.41) วิชาภาษาอังกฤษ (32.63) และวิชาคณิตศาสตร์ (34.01) ตามลำดับ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบในปีการศึกษา 2566 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ (30.92) เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่า ทั้ง 4 รายวิชา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ คือ วิชาภาษาไทย (46.45) วิชาวิทยาศาสตร์ (30.09) วิชาภาษาอังกฤษ (26.11) และวิชาคณิตศาสตร์ (21.02) ตามลำดับ จากผลการทดสอบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการใช้ความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยในระดับประเทศ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาและค้นหาแนวทางช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีการบริหารจัดการตนเองในการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ ในชีวิตจริงได้ ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมอริยาบท 4 เข้ามาช่วยในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ 1) ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ (ความคิดมุ่งไป) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใจไม่ปล่อยให้ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา (ความไตร่ตรองหรือทบทวน) คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล ดังนั้นหากนำหลักธรรมอริยาบท 4 ธรรมแห่งความสำเร็จเข้ามาใช้บูรณาการกับการบริหารงานวิชาการ ก็จะทำให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเครื่องหมายยืนยันมาตรฐานการบริหารงานวิชาการสูงขึ้น

ความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นหัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ อำเภอนองนงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมแห่งความสำเร็จ นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาการบริหารงานวิชาการ เพื่อใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 334 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 179 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ระดับการปฏิบัติปัจจุบันและระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์ และข้อเสนอแนะปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกและจัดประเภทข้อมูล การตีความ และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ		
การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4	3.50	0.45	ปานกลาง	4.66	0.33	มาก	0.33	1
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4	3.76	0.48	มาก	4.65	0.32	มาก	0.23	5
การวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	3.59	0.49	มาก	4.64	0.32	มาก	0.29	3
การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	3.61	0.45	มาก	4.68	0.29	มาก	0.29	2
การนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	3.75	0.45	มาก	4.76	0.31	มาก	0.24	4
โดยภาพรวม	3.64	0.46	มาก	4.66	0.31	มาก	0.28	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมา คือ การนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง หรือ PNI_{modified} พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่า PNI_{modified}

เท่ากับ 0.28 แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ และควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่า PNImodified เท่ากับ 0.33 จัดเป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่า PNImodified เท่ากับ 0.29 จัดเป็นลำดับที่ 2 และการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่า PNImodified เท่ากับ 0.29 จัดเป็นลำดับที่ 3 ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่า PNImodified เท่ากับ 0.23 จัดเป็นลำดับที่ 5

ดังนั้น ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4
2. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4
3. การวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4
4. การนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

ผลดังกล่าวสะท้อนว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นภารกิจสำคัญที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกัน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวัดและประเมินผลการศึกษา ก็เป็นประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมควบคู่กัน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในพื้นที่อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรในฐานะหัวใจของการจัดการศึกษา โดยใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรเห็นคุณค่าของหลักสูตร มีความพึงพอใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ใช้หลัก วิริยะ ในการส่งเสริมให้ครูมีความเพียรพยายามในการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ใช้หลัก จิตตะ ในการเอาใจใส่ ติดตาม และสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร

อย่างจริงจัง และใช้หลัก วิมังสา ในการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์ ตรวจสอบ และปรับปรุงหลักสูตรอย่างมีเหตุผล เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

3.2 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการผลิต เลือกใช้ และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ใช้หลัก วิริยะ ในการสนับสนุนการอบรม การพัฒนาทักษะ และการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่อย่างต่อเนื่อง ใช้หลัก จิตตะ ในการติดตามการใช้สื่อและนวัตกรรม รับฟังความคิดเห็นจากครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม และใช้หลัก วิมังสา ในการวิเคราะห์และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์และสื่อที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ตลอดจนกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์สูงสุด มีจริยธรรม และยั่งยืน

3.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบวัดและประเมินผลให้มีความยุติธรรม โปร่งใส และเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้ครูเห็นคุณค่าของการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ไม่ใช่เพียงการตัดสินผลการเรียน ใช้หลัก วิริยะ ในการส่งเสริมให้ครูจัดเก็บ วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ใช้หลัก จิตตะ ในการเอาใจใส่ ติดตาม และให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือวัดผลที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้หลัก วิมังสา ในการ ทบทวนเกณฑ์วิธีการ และเครื่องมือประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การประเมินสะท้อนศักยภาพของ ผู้เรียนอย่างรอบด้าน และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการนิเทศการศึกษาในลักษณะกัลยาณมิตร โดยใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ใช้หลัก วิริยะ ในการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ใช้หลัก จิตตะ ในการเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา สนับสนุนการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานของครูอย่างจริงจัง และใช้หลัก วิมังสา ในการนำข้อมูลจาก การนิเทศมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และกำหนดแนวทางปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ส่งผลให้การนิเทศมีความยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียน

3.5 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างวิสัยทัศน์และแรงบันดาลใจให้ครูเกิดความรัก ความศรัทธา และความสุขในการจัดการเรียนรู้

ใช้หลัก วิริยะ ในการสนับสนุนให้ครูพัฒนาวิธีสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ใช้หลัก จิตตะ ในการเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และใช้หลัก วิมังสา ในการวิเคราะห์ทรัพยากร สื่อการเรียนรู้ ห้องเรียน และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมา คือ การนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นภารกิจที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน ครูจึงได้รับการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการปรับวิธีสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และมีการนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาบางแห่งอาจยังขาดกระบวนการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ หรือยังไม่สามารถเชื่อมโยงหลักสูตรกับบริบทชุมชนและหลักอิทธิบาท 4 ได้อย่างชัดเจน

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะ ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ที่มีค่าเฉลี่ยสูง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีความคาดหวังต่อการยกระดับงานวิชาการให้มีความทันสมัย มีระบบนิเทศที่ช่วยเหลือครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร และมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในพื้นที่มีความต้องการพัฒนางานวิชาการให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นฐานในการบริหาร ได้แก่ ฉันทะ คือ ความพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ และวิมังสา คือ การพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดี พรหมลารักษ์ ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ มีความเพียรในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มีความเอาใจใส่ต่อการส่งเสริมครู และใช้ความรอบคอบไตร่ตรองในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ปรีดี พรหมลารักษ์, ม.ป.ป.) ผลการวิจัยนี้จึงยืนยันว่า การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการช่วยให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง และมุ่งผลสำเร็จที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเรียงลำดับความสำคัญจากค่าดัชนี PNImodified พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ภาพรวมของการบริหารงานวิชาการจะอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นภารกิจพื้นฐานและเป็นแกนกลางของการบริหารงานวิชาการ การที่ด้านนี้มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดอาจเนื่องมาจากหลักสูตรสถานศึกษาต้องได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความต้องการของผู้เรียน บริบทชุมชน และนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งต้องบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามีความต้องการจำเป็นในลำดับต้น แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษายังต้องการพัฒนาความพร้อมด้านสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ทักษะของครู และแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ส่วนด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญ เนื่องจากการประเมินผลที่ดีต้องสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน มีความยุติธรรม โปร่งใส และสามารถนำผลไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ได้จริง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาธิชา ศิริอามาตย์ และคณะ ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเสนอว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควรจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง

กับบริบทของชุมชน สร้างแรงบันดาลใจ ใช้หลักวิธีะในการร่วมกันจัดทำหลักสูตร และร่วมกันสรุปและประเมินผลการใช้หลักสูตร ส่วนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในชั้นเรียน และสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครู (อาธิชา ศิริอามาศย์ และคณะ, ม.ป.ป.) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการยกระดับงานวิชาการ และควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาครู สื่อเทคโนโลยี และระบบประเมินผลที่มีคุณภาพ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรดำเนินการครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยทุกด้านควรบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เป็นฐานในการบริหาร

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรใช้ ฉันทะ ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเห็นคุณค่าของหลักสูตร ใช้ วิธีะ ในการส่งเสริมให้ครูร่วมกันพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ใช้ จิตตะ ในการเอาใจใส่ ติดตาม และสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ และใช้ วิมังสา ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน แนวทางดังกล่าวมีความสำคัญเพราะหลักสูตรเป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หากหลักสูตรมีความชัดเจน ทันสมัย และเหมาะสมกับบริบท ย่อมช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีทิศทางและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยี สนับสนุนการอบรมและพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัล ติดตามการใช้สื่อและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ความปลอดภัยทางดิจิทัล และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ ไม่ใช่ภาระเพิ่มเติมของครู

ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาระบบประเมินผลที่ยึดธรรม โปร่งใส และสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยส่งเสริมให้ครูใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการตัดสินผลเพียงอย่างเดียว มีการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาวิเคราะห์ ปรับปรุงการสอน และออกแบบการช่วยเหลือผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิมังสาที่เน้นการพิจารณาไตร่ตรองและปรับปรุงงานอย่างมีเหตุผล

ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เน้นการให้คำปรึกษา การสร้างกำลังใจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าการควบคุมตรวจสอบเพียงอย่างเดียว การนิเทศที่ดีควรมีการวางแผนอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามผล และใช้ข้อมูลจากการนิเทศในการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อให้ครูเกิดความไว้วางใจและมีแรงจูงใจในการพัฒนาการสอน

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็น และบริหารทรัพยากรด้านสื่อ ห้องเรียน และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤตล มะโนศรี ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (นฤตล มะโนศรี, ม.ป.ป.) ผลดังกล่าวสะท้อนว่าการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี การวัดผล และการนิเทศ โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมพลังในการบริหารให้เกิดความมุ่งมั่น ความเพียร ความเอาใจใส่ และการพิจารณาอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีทิศทาง ชัดเจน และเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรส่งเสริมการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดหา พัฒนา และใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรมีนโยบายพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจและความพึงพอใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ

ในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้มีความชัดเจน เป็นมาตรฐาน และสอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลัก ฉันทะ ในการสร้างแรงจูงใจและความรักในงานวิชาการ โดยจัดทำแผนการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ มีเป้าประสงค์ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลัก วิริยะ ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เกิดประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเพียรในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานวิชาการ

2.5 สถานศึกษาควรใช้หลัก จิตตะ ในการกำกับ ติดตาม และเอาใจใส่ให้ครูจัดทำและส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ สร้างแรงจูงใจ ชื่นชม และให้กำลังใจครู เพื่อให้ครูมีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน และเกิดบรรยากาศการทำงานเชิงบวกภายในสถานศึกษา

2.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลัก วิมังสา ในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และข้อจำกัดของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ชุมชน และความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

2.8 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ข้อมูลและผลการประเมินเป็นฐานในการปรับปรุงงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบราชการและการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน

3.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความมุ่งมั่น ความเพียร ความเอาใจใส่ และการใช้เหตุผลในการพัฒนางาน

3.3 ควรศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ โดยเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และการบริหารโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

ปรีดี พรหมลักข์. (2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษากกดู-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 3(8), 77–90.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2567). แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2567. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. เดอะบุคส์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- อาธิชา ศิริอามาศย์, สมบัติ รัตนคร และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. Journal of Modern Learning Development, 7(3), 197–209.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1970). New patterns of management. McGraw-Hill.